

Taal en rekenen op het groene hbo Alarm?!

Het niveau van taal en rekenen is een bekend probleem op de pabo's, vooral onder oud-mbo-leerlingen. Die groep doorstromers vind je ook veel op de groene hogescholen. Hoe gaan zij met de kwestie om? We vragen het in Velp, Delft en Den Bosch.

Veel scholieren die na hun eindexamen willen gaan studeren, moeten eerst goed leren rekenen en schrijven, vindt Doekle Terpstra, voorzitter van de HBO-raad. Terpstra reageerde hiermee in januari op een taaltoets op pabo's waarvoor 68 procent zakte. Het betrof een toets over spellen, ontleden en juist woordgebruik, speciaal ontworpen door Cito voor eerstejaars pabo-studenten, niveau eerste klas havo. Van de oud-vwo'ers zakte 22 procent, van de oud-havo-scholieren 67 procent en van de mbo-doorstromers zelfs 85 procent.

Voor een eerdere rekentoets op basisonderwijsniveau zakte de helft van de pabo-studenten. Herkennen docenten en managers van enkele groene hogescholen - zie kader wie er zijn geïnterviewd - het lage taal- en rekenniveau van hun studenten als probleem? En wat moet er hun inziens aan gebeuren?

Hbo-breed onderzoek

Naar aanleiding van de uitslag van de taaltoets heeft de HBO-raad besloten dat zij aan het begin van het eerstvol-

De basis: juf Jacqueline leert groep 4 het verschil tussen AU en OU

gende studiejaar een onderzoek uitvoert naar de taal- en rekenvaardigheid van nieuwe studenten, in alle sectoren. De gegevens worden aan de politiek gepresenteerd en met het onderwijsveld besproken. Docent Hans Hoenjet vindt dit overbodig. “Maar misschien werkt het zo in commissieland dat er eerst een breed onderzoek moet komen om iets aan te kaarten. Ik denk dat je de conclusies uit de pabo-toetsen zo kunt door trekken naar het hele hbo, beter zal het niet zijn.”

De andere bevroegde docenten en managers vinden het aangekondigde onderzoek allemaal prima, maar plaatsen hun kanttekeningen. Zo zijn directeurs Hans van Rooijen en Maja Wisman benieuwd naar wat men ermee wil. Van Rooijen: “Het hbo is zo gedifferentieerd. Ieder domein heeft z’n eigen eisen.” Hij vindt net als docent Piet Slager dat het vooral een middel is om het voorgezet en beroepsonderwijs een spiegel voor te houden. Teamleider Bernadette Damman is voorstander van onderzoek in de hele kolom, dus ook bij eerstejaars mbo. “Dan kun je analyseren wáár het ontstaat.”

Herkenning

Het lage taal- en rekenniveau onder pabo-studenten is een erkend probleem. Herkennen de mensen op de groene hogescholen het lage niveau als probleem bij hun eerstejaars studenten? Ja, beamen alle zeven geïnterviewden volmondig. Al vindt Damman het te zwaar om over een probleem te spreken. “Het is een punt van zorg, waar we aandacht voor hebben.”

De docenten komen met voorbeelden. Hoenjet: “Veel studenten passen de spellingregels niet correct toe en hebben moeite met het schrijven van een coherent betoog.” Hennie van Heijst: “Er is een groot verschil tussen studenten. Sommigen versturen e-mails met heel veel fouten in een paar regels tekst. Deze studenten zijn zich vaak wel bewust van hun beperkte taalvaardigheid en vinden het zelf vervelend. Ze geven als verklaring dat er op het mbo geen aandacht aan is besteed.” Hoenjet: “In Nederland is het onderwijs in spelling en schrijven lang een ondergeschoven kindje geweest. Dat is niet zo vreemd, want vooral schrijven is mede door het nakijkwerk erg arbeidsintensief en kost con-

tacturen, waarop juist is bezuinigd.”

Wisman zegt: “Het niveau van Nederlands, Engels en wiskunde bij instromende mbo- en havo- leerlingen is de laatste jaren echt verergerd. In het voorstel voor de vernieuwde inrichting van het middelbaar onderwijs staat dat de aandacht voor wiskunde nóg minder wordt, met minder uren en minder hoge eisen. Een slechte zaak.”

In Holland constateert vooral bij mbo’ers een achterstand in de beheersing van de Engelse taal, zowel in lezen, schrijven als spreken. Wisman: “Sommigen hebben nauwelijks Engels geleerd, en dat merk je.”

Jan Dirx vertelt dat de wiskunde op zich gaat, maar de basisvaardigheden, het systeem achter sommen kennen, ontbreken vaak. Slager: “Ze kunnen niks meer zonder rekenmachine. De kunde om zelf na te denken is minder geworden de laatste tijd.”

Van Rooijen relateert als enige: “Klachten dat studenten geen goede brief kunnen schrijven, waren er jaren geleden ook al. Ik erken dat er een probleem is, maar vind dat je het niet groter moet maken dan het is. Is het echt zo’n gemis als je niet kunt hoofdrekenen? De mensen die erover klagen, vergeten te noemen wat de huidige studenten wél kunnen, zoals een goede presentatie geven en in teams samenwerken.”

Bijspijkeren

De hogescholen stellen het taal- en rekenniveau van eerstejaars vast bij inschrijving. Ze kijken naar het (doorstroom)profiel en de cijfers van de aankomende studenten. Hogeschool Larenstein in Velp en de School of Agriculture & Technology van InHolland nemen bij alle eerstejaars studenten bovendien een ingangstaaltoets Nederlands af. Stoas Hogeschool had eerder instaptoetsen voor mbo’ers voor de bètavakken en Nederlands, maar is daarmee gestopt. “Het aantal studenten met een voldoende was altijd te verwaarlozen.” Bieden de groene hogescholen voor eerstejaars wier niveau achterblijft, in navolging van de pabo’s bijspijkercursussen? Op Larenstein wordt (nog) geen extra stof aangeboden. Wel is er een aparte kennistoets Nederlands die eer-

Aan het woord

■ Hogeschool Larenstein (Velp): Hans van Rooijen, directeur opleiding Bos- en natuurbeheer en Hans Hoenjet, docent Nederlands.

Larenstein heeft een stuk of tien opleidingen in het groen, waarvan in Velp Land, water en milieu, Bos- en natuurbeheer en Landschaps- en tuinarchitectuur.

■ Hogeschool InHolland (Delft): Maja Wisman, programmadirrecteur School of Agriculture & Technology en Piet Slager, docent economie.

InHolland heeft onder de Studierichting Milieu, natuur & voeding tien opleidingen, waaronder Plattelandsvernieuwing, Veehouderij, Voedingsmiddelentechnologie en Biotechnologie.

■ Stoas Hogeschool (Den Bosch): Bernadette Damman, teamleider en lid managementteam Den Bosch, docent wiskunde Jan Dirx en docent communicatie Hennie van Heijst.

De opleiding Educatie & kennismanagement groene sector heeft tien studierichtingen, van Bloemsierkunst en Tuinbouw/akkerbouw tot Paardenhouderij.

stejaars moeten halen voordat ze een assessment met verschillende taalopdrachten kunnen doen. InHolland biedt sinds vorige zomer een summer course wiskunde van een week aan, voor alle studenten die zich inschrijven. Wisman: “Zeker wanneer mbo-leerlingen geen wiskunde hebben gehad, raden we bij de intake zo’n cursus sterk aan. Anders lopen ze vast.” Ook in Nederlands was er dit jaar voor het eerst extra onderwijs. Studenten die onvoldoende scoorden, kunnen een efficiëntie cursus volgen van enkele uren per week. Stoas-studenten die geen doorstroomprofiel hebben of onvoldoendes hadden, volgen een zogenaamd schakelprogramma. Met een keuze uit de vakken wis-, natuur- en scheikunde, biologie, Nederlands en Engels. Havisten volgen een schakelprogramma juist op de groene vakgebieden. Dit programma

ven in de propedeuse. Dat vind ik als docent onvoldoende. Elke student zou ook een module zakelijk schrijven of rapportagetechniek moeten volgen.”

Van Rooijen: “Een extra cursus Nederlands komt er. Of je iets als zakelijk schrijven terug moet brengen, is bij ons de discussie. Op dit moment is daar geen ruimte voor. Een goed beginniveau is eerst van belang.” De bedoeling binnen Larenstein Velp is om wiskunde op te krikken binnen het reguliere programma, uitgaande van de kennis die je daarvan voor de praktijk nodig hebt. Wisman vertelt dat er bij InHolland komende zomer, naast de wiskundecursus van een week, zelfs een cursus van vijf weken bijkomt. Die wordt alle mbo’ers en havisten aangeraden, om de aansluitingsproblemen naar het hbo weg te werken. Bovendien overweegt de opleiding sterk een extra cursus Engels te

met online hulpmiddelen, wellicht in samenwerking met andere instituten. Bij dit ‘bureau’ kunnen studenten dan terecht voor min of meer individuele ondersteuning. Damman: “Dit is een idee dat de komende maanden wordt uitgewerkt. Uitgangspunt is: de opleiding biedt ondersteuning maar is niet de probleemeigenaar.”

Wiens taak?

De hogescholen doen zelf dus steeds meer aan de aanpak van het taal- en rekenniveau. Maar is dat wel hun taak? De meeste docenten en directeuren zijn het erover eens dat je het probleem niet helemaal kunt neerleggen bij het beroepsonderwijs en voortgezet onderwijs, al ligt het opdoen van de basiskennis daar. Slager: “Van uiteenlopende middelbare scholen kun je niet verwachten dat ze een ‘uniform product’ afleveren.” Hoenjet: “Wij zitten er nu eenmaal mee. Ik vind dat de hbo-opleiding zelf cursussen moet aanbieden en soms verplichten.”

Van Heijst: “Je ziet dat het taalgebruik overal slordiger wordt. Het is inmiddels bijna not done om elkaar te wijzen op tekortkomingen in de taal. We zullen de aandacht voor taal langs een andere, positieve weg in het onderwijs terug moeten brengen.”

Maja Wisman neemt stelling en vindt dat het instroomniveau gegarandeerd zou moeten zijn – “Natuurlijk hebben we met onze preferred providers, mbo-opleidingen als Dier- een veehouderij, wel goede afspraken over de doorstroom.” Zij vindt het echt kwalijk dat er zo wordt gesneden in wiskunde in het middelbaar onderwijs, als ‘gekend vak om goed, abstract te leren denken’. “Met de eindkwalificaties zonder Engels en wiskunde wordt de druk op het hbo wel erg groot. Je moet je afvragen of mbo’ers zonder profiel wel toelaatbaar moeten zijn; havisten en vwo’ers hebben immers ook een profiel.” □

>> Taaltestje doen? Google dan ‘pabo taal’ en open de link naar de Volkskrant-website.

‘Deze studenten zijn zich vaak wel bewust van hun beperkte taalvaardigheid en vinden het zelf vervelend. Ze geven als verklaring dat er op het mbo geen aandacht aan is besteed’

loopt zo’n acht weken in de propedeuse. Voor het vak Onderzoek en rapportage, dat alle mbo-instromers volgen, staan zelfs vijftien weken. Damman: “Hierbij leren studenten verzamelde gegevens goed en in eigen woorden weergeven in een verslag.”

Daarnaast is er bij Stoas Hogeschool de mogelijkheid voor mbo’ers zonder doorstroomprofiel om er op vrijdag natuurkunde, scheikunde en wiskunde te doen.

Cursussen

Het bijspijkeren is een thema waarmee alledrie groene hogescholen zich bezighouden. Hoenjet vertelt dat op Larenstein een werkgroep bekijkt wat men aan het onvoldoende niveau van Nederlands kan doen. “De uitkomst kan zijn een bijspijker cursus spelling en schrij-

starten. Docent Piet Slager zou vooral graag meer persoonlijke begeleiding zien, met extra contactmomenten voor Nederlands. “Als onderdeel van het plan van aanpak en competenties in de studieloopbaanbegeleiding.”

Dirx van Stoas Hogeschool heeft al eens voorgesteld om in het schakelprogramma in plaats van acht weken achter elkaar een vak om de week te geven, een semester lang. “Dan hebben studenten meer tijd zich de stof eigen te maken. We moeten het toch doen binnen de ruimte van het curriculum.” Docent Hennie van Heijst vindt de korte scholing gericht op spelling in het schakelprogramma, voor een kleine groep, onvoldoende. “Die zou voor de meerderheid van de studenten zinvol zijn.”

In Den Bosch is onlangs het idee geopend voor een virtueel schrijfcentrum